

فهرست

۱۱	..... سخن مؤسسه
۱۵	..... مقدمه

درآمد: دانش تاریخ حدیث و مباحث مرتبط / ۲۵

۲۶	..... بایسته‌های پژوهش‌های پیرا حدیثی
۲۶	..... نخست: شناخت صادرکنندگان حدیث
۲۷	..... دوم: جایگاه و نقش دین‌گستران حدیث
۲۷	..... سوم: شرائط صدور احادیث
۲۹	..... چهارم: مخاطبان
۲۹	..... پنجم: بسترانتقال حدیث
۳۰	..... ششم: عوامل انسانی نقش‌آفرین در گسترش حدیث
۳۰	..... هفتم: آموزه‌های نهفته در حدیث
۳۱	..... هشتم: راهبردهای کلان و فراگیر دین‌گستری
۳۲	..... بی‌نوشت

بخش اول: پیدایش و شکل‌گیری حدیث مکتوب شیعه / ۳۳

۳۵	..... فصل اول: نخستین جوانه‌های پیدایش حدیث
۳۶	..... حدیث در عصر نبوی
۳۸	..... کتاب علی <small>علیه السلام</small>
۴۲	..... نگارش حدیث در عصر امیرمؤمنان <small>علیه السلام</small>
۴۶	..... حدیث در دوران امامت حسنین <small>علیهم السلام</small> (۴۰-۶۰ ق)
۴۷	..... نگاهی کوتاه به حدیث در عصر امام سجاد <small>علیه السلام</small>
۵۳	..... بی‌نوشت
۵۹	..... فصل دوم: نهضت کتابت حدیث نقطه عطفی در تاریخ حدیث
۶۰	..... مرحله نخست: ارزش‌گذاران برای علم و عالمان، و ترغیب به علم‌آموزی
۶۲	..... مرحله دوم: معرفی منبع صحیح (منبع وحی) برای علم‌آموزی
۶۴	..... مرحله سوم: انعکاس این تأکیدات و پیدایش راویان
۶۷	..... محمد بن مسلم

۶۹	.....	زرارة بن اعين
۷۲	.....	مرحله چهارم: اصرار بر کتابت علم و حدیث برای آیندگان
۷۳	.....	دستور مستقیم بر کتابت حدیث
۷۵	.....	تجلیل از صاحبان کتاب (توصیه غیرمستقیم به کتابت حدیث)
۷۶	.....	روی آوردن اصحاب به نگارش حدیث
۷۷	.....	فراوانی نگاشته‌های حدیثی
۷۸	.....	اعتماد و اعتبار، مهم‌ترین پیامد کتابت حدیث
۷۹	.....	مرحله پنجم: ترغیب به نشر حداکثری روایات
۸۱	.....	مرحله ششم: آموزش کیفیت انتقال روایت
۸۲	.....	«روایت کردن» یا قرائت از کتاب
۸۲	.....	«روایت کتاب» تنها در صورت علم به انتساب کتاب به مؤلف
۸۳	.....	«روایت حدیث» با پرهیز از نقل به معنا
۸۵	.....	پی‌نوشت
۸۷	.....	فصل سوم: گونه‌شناسی نخستین نگاشته‌های حدیثی
۸۸	.....	کتاب
۸۹	.....	اصل
۹۳	.....	تصنیف
۹۴	.....	نسخه
۹۸	.....	نوادر
۱۰۱	.....	مسائل
۱۰۲	.....	پی‌نوشت

بخش دوم: چگونگی تبادل مکتوبات و گسترش جغرافیایی آن / ۱۰۵

۱۰۷	.....	فصل اول: چگونگی دریافت و انتقال نگاشته‌های حدیثی
۱۰۸	.....	قرائت و سماع
۱۰۸	.....	نمونه‌ها
۱۱۱	.....	پایبندی به قرائت و سماع
۱۱۱	.....	عصر حضور
۱۱۸	.....	عصر غیبت
۱۲۷	.....	اجازه
۱۳۳	.....	دیگر روش‌های انتقال احادیث
۱۳۴	.....	پی‌نوشت

۱۳۷	فصل دوم: تعدد طرق نگاشته‌های حدیثی
۱۳۹	نگاشته‌هایی با راویان فراوان
۱۳۹	عبداللہ بن علی حلبی
۱۴۲	جمیل بن دراج
۱۴۳	معاویہ بن عمار (م ۱۷۵ ق)
۱۴۴	عبداللہ بن سنان
۱۴۶	سماعہ بن مهران
۱۴۷	اسحاق بن عمار صیرفی
۱۴۸	محمد بن ابی عمیر
۱۵۱	نمونه‌های دیگر
۱۵۳	حقیقت طرق فہارس
۱۵۴	طریق، جامع روش‌های انتقال حدیث
۱۵۵	طریق، به متن یا طریق به عنوان
۱۶۱	فوائد طریق و فراوانی طریق
۱۶۱	خروج روایات از عنوان «خبر واحد» و داخل شدن در «خبر متواتر»
۱۶۱	کشف شہرت کتاب‌ها
۱۶۲	بازسازی متون مفقود
۱۶۳	ردگیری انتشار جغرافیایی نگاشته‌ها
۱۶۳	پی‌نوشت
۱۶۷	فصل سوم: گستره جغرافیایی نشر حدیث
۱۶۸	نشر حدیث از مدینہ به کوفہ
۱۷۱	سفر اہل قم بہ کوفہ برای دریافت حدیث
۱۷۲	احمد بن محمد بن عیسی (زندہ در ۲۷۴ ق)
۱۷۷	خاندان برقی
۱۷۸	مہاجرت کوفیان بہ قم برای نشر حدیث
۱۷۸	ابراہیم بن ہاشم
۱۸۰	حسین بن سعید اہوازی
۱۸۲	سہل بن زیاد
۱۸۳	شکوفایی حوزه حدیثی قم
۱۸۴	انتقال میراث حدیثی کوفہ و قم بہ بغداد
۱۸۵	مدرسہ حدیثی بغداد عصر حضور
۱۸۶	ابن ابی عمیر (م ۲۱۷ ق)

۱۸۷	عبدالرحمن بن حجاج
۱۸۷	یونس بن عبدالرحمن
۱۸۸	محمد بن عیسی بن عبید یقطینی
۱۸۸	ظریف بن ناصح
۱۸۹	یعقوب بن یزید الأثباری
۱۸۹	نضر بن سوید صیرفی
۱۹۰	قاسم بن محمد الجوهری
۱۹۰	مدرسه حدیثی بغداد عصر غیبت
۱۹۱	محمد بن یعقوب کلینی (م ۳۲۹ ق)
۱۹۳	محمد بن جعفر بن احمد بن بطه
۱۹۵	علی بن حسین بن بابویه (م ۳۲۹ ق)
۱۹۶	محمد بن علی بن حسین بن بابویه (م ۳۸۱ ق)
۱۹۸	انتقال میراث حدیثی سه حوزه کوفه، قم و بغداد به دیگر شهرها
۱۹۸	فضل بن شاذان نیشابوری (م ۲۶۰ ق)
۱۹۹	ابراهیم بن محمد بن سعید بن هلال ثقفی (م ۲۸۳ ق)
۲۰۱	فهرست نگاری کتب
۲۰۵	پی نوشت

بخش سوم: اعتبار و اطمینان زایی در پرتو تاریخ کتاب محور حدیث / ۲۱۵

۲۱۷	فصل اول: اختلاف و اعتبار نسخه‌ها
۲۲۲	چرایی اختلاف نسخه‌ها
۲۲۲	تحریر مختلف توسط مؤلف
۲۲۴	تحریر مختلف توسط دیگران
۲۲۵	افزودن دیگر محدثان
۲۲۷	خطای سهوی ناسخان
۲۲۸	اعتبار نسخه
۲۲۹	احراز انتساب کتاب به مؤلف
۲۳۱	روایان مورد اعتماد
۲۳۴	علائم موجود بر نسخه
۲۳۶	پی نوشت
۲۳۹	فصل دوم: عرضه حدیث، فرهنگ اطمینان آور
۲۴۰	عرضه بر امام سجاد <small>علیه السلام</small>

۲۴۰	.....	عرضه بر امام باقر <small>علیه السلام</small>
۲۴۴	.....	عرضه بر امام صادق <small>علیه السلام</small>
۲۵۵	.....	عرضه بر امام رضا <small>علیه السلام</small>
۲۵۶	.....	عرضه بر دیگر امامان <small>علیهم السلام</small>
۲۵۹	.....	عرضه بر روایان مورد اعتماد
۲۶۱	.....	نتیجه‌گیری
۲۶۴	.....	پی‌نوشت
۲۶۷	.....	فصل سوم: شکل‌گیری جوامع روایی بر پایه منابع مکتوب
۲۶۸	.....	چالش‌های کشف منابع جوامع حدیثی
۲۶۸	.....	از میان رفتن نخستین نگاه‌ها به حدیثی
۲۶۹	.....	روش خاص مؤلفان نخستین در ذکر منابع
۲۷۱	.....	نقش دوگانه روایان در انتقال حدیث
۲۷۲	.....	استفاده از منابع واسطه
۲۷۳	.....	روش‌های کشف منابع مستقیم مؤلفان
۲۷۳	.....	اسناد پرتکرار، به ضمیمه مشابهت با طرق فهارس
۲۷۴	.....	کتاب اسماعیل بن ابی‌زیاد سکونی
۲۷۵	.....	کتاب الصلاة حریر بن عبدالله سجستانی
۲۷۷	.....	کتاب عبیدالله بن علی حلبی
۲۷۹	.....	کتاب الحج معاویه بن عمار
۲۸۰	.....	کتاب عبدالله بن المغیره
۲۸۱	.....	کتاب یونس بن عبدالرحمان
۲۸۳	.....	یکسان بودن موضوع
۲۸۳	.....	کتاب حسن بن عباس بن حریش
۲۸۵	.....	داده‌های کتاب شناختی
۲۸۵	.....	نسخه حسن بن علی بن فضال از امام رضا <small>علیه السلام</small>
۲۸۶	.....	کتاب حسن بن راشد
۲۸۷	.....	اسناد تعلیمی و تحویلی
۲۹۱	.....	پی‌نوشت
۲۹۷	.....	فصل چهارم: وقوع جعل و دس
۲۹۷	.....	شواهد کلی وقوع جعل و دس
۳۰۱	.....	احتمالی دیگر پیرامون دو گزارش جعل دس
۳۰۳	.....	احتمالی در مفهوم کذب و دس

۳۰۶	آیا اختلاف نسخه، شهادی بردش و تحریف است؟
۳۰۸	بررسی شواهد مصداقی وقوع جعل و دس
۳۰۹	دو اصل زید زراد و زید نرسی
۳۱۱	کتاب اصفیاء امیرالمؤمنین
۳۱۲	کتاب عبدالله بن علی حلبی
۳۱۶	محمد بن موسی همدانی و دس گسترده
۳۱۸	نتیجه‌گیری
۳۱۸	پی‌نوشت

پیوست‌ها / ۳۲۳

۳۲۵	پیوست شماره (۱): ادعاهای ناهمسو با واقعیت‌های تاریخ حدیث شیعه
۳۲۶	نعمت‌الله صالحی نجف‌آبادی (۱۳۰۲-۱۳۸۵ ش)
۳۳۲	محمدباقر بهبودی (۱۳۰۷-۱۳۹۳ ش)
۳۳۸	هاشم معروف الحسینی (م ۱۴۰۳ ق)
۳۴۳	سید حسین مدرسی طباطبائی
۳۴۸	پی‌نوشت
۳۵۳	پیوست شماره (۲): فعالیت‌های حدیثی برخی از زیرگروه‌های امامیه
۳۵۳	فعالیت فرهنگی فطحیه در انتقال حدیث امامیه؛ بررسی موردی بنوفضال
۳۵۴	عبدالله افطح
۳۵۶	چهره‌های سرشناس در میان فطحیان
۳۵۷	حسن بن علی بن فضال
۳۶۲	علی بن حسن بن علی بن فضال
۳۶۷	احمد بن حسن بن علی بن فضال
۳۶۸	بنوفضال در اسناد کتاب الکافی
۳۶۹	نتیجه‌گیری
۳۷۰	فعالیت فرهنگی «واقفه» در انتقال حدیث امامیه
۳۷۳	روایات واقفه
۳۷۵	نگاهی به چند راوی واقفی
۳۸۳	اسناد واقفی و حوزه حدیثی قم
۳۸۷	رجال شیخ طوسی و واقفه
۳۹۱	پی‌نوشت
۳۹۹	فهرست منابع